

Peter Pechlin Christianus Corfinius

Disputatio Ethica Virtutes, quae secundum appetitum informandum versantur, ut sunt Fortitudo Et Temperantia

Rostochi[i]: Pedanus, 1616

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729210715>

Druck Freier Zugang

P. Pecklin .
R. U. phil. 1616 .

Disputatio Ethica

Virtutes, quæ secundum appetitum
informandum versantur, ut sunt

FOR TITUDO ET
TEMPERANTIA.

Continens

Divino fretis auxilio

In inclyta Academiâ Rhodopolitana per-
missu superiorum

PRÆSIDE

M. P E T R O P E C H L I N
Rostoch. SS. Th. Stud.

Respondente

C H R I S T I A N O C O R F I N I O
Rostoch.

Dnn. Collegis privatim ventilanda proposita

27. Martij loco, horisq; consuetis.

— 06 30 —

R O S T O C H I

Typis Joachimi Pedani, Anna 1616.

*Reverendo & Doctissimo Viro Dn. M. Joanni Corfinio
Jacobii Diacono agnato suo charissimo hæc mittit*

VIRIS

Amplissimo & Prudentissimo

DN. M. IOANNI CORFINIO

Inclutæ Reipub. Rostochiensis Consuli,
parenti suo filiali amore honorando.

Reverendo & Clarissimo

DN. IOANNI AFFELMANNO

S. S. Th. Doctori, & Academiae Patriæ P. P.
adfini observando.

Clarissimo & Præstantissimo.

DN. M. IOANNI CARNEMO

Philosopho eximio, Gymnasij Zusatensis Conre-
ctori dignissimo, Præceptorum quondam cha-
rissimo, fautori colendo.

Hoc Exercitium Ethicum

D. I. C. D.

CHRISTIANUS CORFINIUS

R. Resp.

DE FORTITUDINE.

THESIS I.

FActenus universali quasi in campo ex patiatu, jam aliquanto retrahemus, & ad arctiorem nos astringemus clivum: Cum Aristotele ergo libri 3. caput. 8. & a. n. l. 3. à FORTITUDINE, suâ indole generosa, & robore, à ceteris virtutibus moralibus vim, insidias, obtreccationes propellente, auspicamur, secus ac à reliquis, quamvis non minus perfectis.

2. De generalioribus quippe primo loco agendum esse rectè monet a. n. in 1. l. cap. Et cum præterea de moralium virtutum in perfectam & imperfectum sectione egerit, hic perfectarum virtutum tractatum aggreditur.

3. Quare autem prior locus præ alijs Fortitudini, & Temperantia secundus sit relictus, id est quod queritur: Est, qui propter dignitatem id rectè factum laudat, dignitatem, inquam, ut virtutis proprium. Deinde propter usum ejus maximum in rebus item maximis & difficillimis: Itemq;, cum maximè hæc virum efficiat. Demum ad excellentiam, qua præ ceteris splendet, redit.

4. Et sanè fatendum, si in generibus univocis de ordine certandum esset, de quo hoc in casu nemini dica scribi potest, cum multis quidem contendere posset; verum si ad justitiam perventum, aqua hæreret.

5. Virtuti autem huic præterquam quod ni hil de difficultate, nec de usu ejus maximo in rebus difficillimis & maximis diminutim cupimus, & deniq;, ut maximè virum deceat, nos ta-

men non dedecebit, aliam fortè accommodatiorem dare hujus rei causam.

6. Assensum ergò à nobis facile feret Cl. Dn. Giphaniū judicium hanc causam probantis, scilicet, quòd ha virtutes in appetitu sensitivo suam sedem habeant, ut *Et* Aristoteles 3, *Etb.* 13. Quasi dicere vellet, partes àdoyus esse priores natura; partes utpote animi expertes rationis, iram scilicet *Et* Cupiditatem esse natura priores ijs qua rationis participant: At tales sunt qua circa iram *Et* Cupiditatem. Ergò de fortitudine *Et* Temperantia priori loco agendum est.

7. Ad aquivocationem Fortitudinis praescindendam jam proximus aditus factus est, qua triplici nomine nota. Sumitur n. 1. pro contemptu quorum libet periculorum, atq; sic audacia quoq; competit. 2. pro corporis robore; sic Hercules dicitur suis fortis, sic Miro Crotoniades, sic Cacus quo de a. n. p. 161. Tertia demum vera est pro virtute, res magnas gerens cum susceptione periculorum secundum rectam rationis trutinam.

8. Hac est illa ἀνδρεία ἀπὸ τοῦ ἀνδρῶς. Græcis dicta, vel quasi ἀναπῶν sine fluxu, eò quod vir fortis animo sit infracto *Et* minime fluctuante. Fortitudo Latinis à forti dicitur, ut solent ex descriptionibus concretorum colligi definitiones abstractorum, ita *Et* denominationes principiorum. *Etbicorum* seu virtutum ex deductis nominibus desumuntur.

9. Fortitudo ergo, ex Aristotele l. 3. c. 11. colligenda, est virtus moralis mediocritatem servans in illis, qua metum at fiduciam afferre possunt in adeundis *Et* perferendis periculis honestatis, ac publicæ utilitatis causa, seu: qua res arduas publicè gerendas infracto subimus animo, eo, quo dixi, sine.

10. Definitio data complectitur genus, objectum, *Et* finem. De genere res in superioribus expedita, hic ergò bona venia emitti potest.

11. Genus excipit: objectum non prætereundum, de quo rectè:

rectè Philosophus, non circa tamen omnia terribilia, aut ea quae
timemus esse virum fortem, c. s. quippe cum nonnulla omnino
timere debeamus, quae & timere honestum, non timere turpe est.
v. g. infamiam αἰδοξίαν ὁ μὲν γὰρ inquit Philosophus, φοβέ-
μην ἐπεικῆς, καὶ ἀνδρήμων, ὁ δὲ μὴ φοβέμην, ἀναίχων-
10. At paupertatem πτωχίαν, pergit, ἴσως ἔδει φοβεῖσθαι,
ἔδει νόσον, ἔδει ἔλως ὅσα μὴ διακρίσας, μήτε δὲ αὐτὸν.

12. Neg, tamen propriè qui in his cernitur intrepidus, for-
tis est: sed ex similitudine tantum fortis dicitur ait Philo-
sophus.

13. At quarit ultrà Aristoteles quasi dicat, si versetur er-
gò vir fortis circa terribilia, non supervacanei quasi erit, circa
quenam, an circa maxima?

14. Et cum hoc quoque verum sit, quodnam illud? hoc est,
Mors cum procul dubio omnium rerum sit horribilis, quippe
cum terminus, nihilq. homini amplius mortuo neq. bonum, neq.
malum esse videatur, quomodò determinanda? non enim circa
quamlibet versari vir fortis videtur, ut si in mari vel morbo
contigerit, id est, quanam verè confidentiam nostris in animis,
concitare possunt, quae metum incutere?

15. Ad quod respondendum ex Aristotele est, distinguendo
inter formidabilia, quae duplicia. Alia enim sunt supra homi-
nem, quae sunt tanta ut ab homine sanà mente praedito contemni
non possunt, qualia sunt portenta, & extraordinaria prodigia,
quae DEI iram manifestè arguunt, ut sunt extraordinaria inun-
dationes, fulmina, terrae motus.

16. Alia sunt secundum hominem, quae suis suslinere
potest humeris, quibus vir fortis est impavidus quidem, sed ut
homo, non ut brutum animal, aut lapis; neq. verò temere ad
pericula, sed ea duntaxat, quae sunt honesta, & in quibus aliquid
laude dignum, vel Republica utile se praestare animus vertit.

17. Hinc prudenter, admodum D. Acc. fortitudo vera est

proprie dicta consistit in his, inquit tribus, Cognitione, Electione & Fine, qua est honestas accommodata fortitudini. Quod si aliqua sit fortitudo non proprie dicta, deficiat ab aliquo horum trium, ut postea in specie videbimus.

18. Malè sani ergò Psylli fuere, quos quoties res aquaria defecerat, eam injuriam graviter austro succensuisse Gell. testatur deceretumq; fecisse, ut armis sumptis ad austrum, perinde quasi ad hostem jure belli res repetitum proficiscerentur: atq; ita profectis, ventum austrum magno spiritus agmine venisse obviam, eoque universos cum omnibus copijs, armisq; cumulisq; montibusq; arenarum superjectis operuisse.

19. Scilicet rectè, quod olim Taurus apud Gell. legitur respondisse, cum quendam gladiatorem Caesaris in ludo fuisse audivisset, qui cum vulnera ejus à medicis exsecabantur, ridere solitus, eam veram & probam fortitudinem esse, quam majores sui scientiam esse dixerant, his quoq; Psyllis vento quovis levioribus obijci potest.

20. Finis germana Fortitudinis germanus, Honesta est patria & suorum defensio: Unde Philosophus cap. 11. non ob necessitatem sed honestatem fortem esse oportere.

21. Cernitur autem ea & Belli & Pacis tempore.

22. Tempore BELL I qua geruntur circa illa versatur FORTITUDO qua hinc dicitur BELLICA. Estq; bac generatim μερότης τῆς Φόβου καὶ τῆς ἰσχύος, vel τῆς ἰσχυρῆς καὶ τῆς Φόβου speciatim Sagitt. l. 2. ex Etb. de forsit.

23. Hac Fortitudo cum sit animi constantia in adversis, duobus modis contingere potest, monente Scal. l. 3. poet. p. 235. aut contemnendo, & durando, aut obviam eundo & expugnando.

24. Ita fortis Achilles quum pertulit Agamemnonis injuriam: fortis Ajax qui non est passus judicij iniquitatem, uterq; n. superat, majorq; est ipso incommodo.

Utramq;

25. *Utramq; speciem ex hausit Æneas, qui etiam doceat alios,*
Durate.

Superanda omnis fortuna ferendo est
etiam ut se vel parem obijciat fortuna, vel constituat superiorem.
Quernadmodum vero & subeat pericula, & obeat quoq; multis
locis luculentissimè scriptum est. Sive in locorum difficultatibus.
Quid enim tetrius Tartaro? & tamen adiit. At quo animo? Du-
cem Sibyllam.

— non timidis vadentem passibus æquat.
sive immineant à personis, de quo uberius vide sis Scal. d. l.

26. *Ex Patrum numero Heroes fortissimi, Abrvhamus
parva manu Asiriorum copias profligens, David, Gedeon, Sam-
son &c.*

27. *Licet autem & in alijs justis causis discrimen vite
& fortunarum non recuset fortis, precipuè tamen ex ferro &
flamma Martis honorem petit: unde mors Bellica hujus obje-
ctum primarium statuendum cum Caso censemus l. 3. Quest.
Ethic. cap. 6.*

28. *Extrema sunt: & in DEFECTU quidem Δειλία seu
μαλακία Latin. Ignavia μεθουμικώς, quia timor reddit homi-
nes ignavos & segnes. Est autem hac dolor ex cogitatione
mali impendentis, quod aut molestiam, aut perniciem
adducere videatur in confidendo deficiens. Semper verò
malè sperat is, qui ignavus, & timidus, & subinde metuit ne
cælum ruat.*

29. *In EXCESSU est Audacia. Et est hoc vitium duplex, unū
ἐν τῇ ἀφροσύνα, uno verbo intimiditas A. de Bell. vis. t. 2. de 1. specie
Qual. si abstractivè, intimidus si concretivè secundū defectum Ti-
moris. Aristoteles quamvis fateatur proprio nomine carere, sicut
& alia per quam multa propter rerum copiam & inopiam voca-
bulorum, attamen insanum posse dici κενόμμενον ἀνέλγητον cap.
2. l. 3.*

Alterum.

30. Alterum vitium quoque est, quod in rebus formidolosis metam confidendo transiit, & dicitur, Græcis ἄγνοια παρὰ τὸ φόβον, quævis adiens pericula siue modo, siue bono fine.

31. Hic putat se virtutem imitari, cū revera nihilominus agat, & virtus minimè adsit. Ante periculum autem singularem præ se ferūt confidentiā audaces, & in laceffendo sunt perniciosissimi, & pertinacissimi, sed in ipso periculo animum despondent, & cum illo Comico Thrasone sibi cavent post principia; vid. etiam quæ Philosophus habet c. 9. prope finem.

32. Conspecturæ autem magis, fortitudo circa τὰ Ποσειά occupata, an circa τὰ ἑσπέρεια ulterioris solet esse quasi nos prius, ut verius posteriori relicto cum nobilioribus quibuscunq; Ethicis amplectemur. Unde Philosophus dicit ἡ ἀνδρεία ἐστὶν ἐπιθυμία τῆς ἀρετῆς hoc est res molesta est fortitudo, & difficilis, quia circa molestissima versatur. Et meritis laudatur, quippe cum molesta sustinere quàm jucundis abstinere difficilior sit Cap. 12.

33. TEMPORE PACIS quæ gerenda circa illa versatur FORTITUDO TOGATA, quæ est fortitudo in pace quæ gerenda publicè infracto gerens animo.

34. Hujus objectum Ποσειά, non qualibet, sed quæ tempore pacis occurrunt, ut sunt, paupertas, carcer, exilium, & cætera Tyrannorum tormenta.

35. Et hætenus de verâ; Apparentis etiam jam restat discussio, & est secundum Philosophum duplex c. 10.

1. ἀνδρεία πολιτική fortitudo civilis. 2. ἀνδρεία διὰ τὴν ἐμπειρίαν hoc est ab experientia nata, experimentalis. 3. διὰ τὸ ὄργυλον iracunda. 4. διὰ τὴν ἐλπίδα fiduciaria. 5. διὰ τὴν ἄγνοιαν, hoc est propter ignorantiam periculi, q. insciam fortitudinem dices.

36. Prima Politica indedita est, quatenus à legibus præcepta! jubent enim leges ut quilibet civis libertatem, religionis salu-

salutem & incolumitatem sua civitatis pro virili, etiam ad mortē
usq; tueatur, & propugnet, atq; ideo premia & honores propo-
nunt ijs.

37. Et sunt duum generum i. qui amore laudis & glo-
ria faciunt quicquid faciunt, ne possit illis timiditas vel ignavia
tanquam probrum quoddam obijci, ut Hectoris ab Achille pro-
vocati exemplum probat. plura vid. apud Magir.

38. Alterum genus eorum est, qui necessitate aliqua adi-
guntur ad pericula & coguntur, quod fieri asserit Philosophus c.
9. in ijs militibus, quos belli Imperatores aut minis ducunt, aut
cogunt ad pugnam, aut alijs artibus q. d. aut stratagematibus
ita circumdant, ut non possunt effugere, sed cogantur pugnare.

39. Militaris fortitudo est animositas & confidentia
in adeundis periculis profecta ab experientia eorum qui antea sa-
pius ex hujusmodi periculis salvi evaserunt: & propterea Phi-
losophus dicit à Socrate existimatum, fortitudinem esse scientiam,
de quo latius vid. Philosophum c. 10.

40. Iracunda, quam ira vel odium ad vindictam sine
certo consilio excitat. Imò & revera in fortibus conspici iram
monstrat abundè satis Philosophus d. 1. At iram conferre ad for-
titudinem cave de alia, quam moderata accipias, qua data à natu-
ra ad propulsandam injuriam, qua tantum locum habet in animis
generosioribus, secundum tritum hoc

non cadit in molles nobilis ira viros.

At qua à sola ira oritur fortitudo, non est vera fortitudo rectè &
prudenter Magir. astruit.

41. Fiduciaria ex quarta classe est, spe excitata: Nam
propterea in periculis confidunt, quia & sapè & multos vicerunt.
At nec hanc esse posse veram virtutis hujus speciem, constat ex an-
sedictis.

42. Restat fortitudo διὰ τὴν ἀγνοίαν ignorantiam, animo

B

fitus

itas in aduendis periculis profecta ex periculi ignorantia, hac
à precedenti quomodo differat videatur Aristoteles d.l.

Et tantum de Fortitudine, mox subijuncturi quaestiones, ubi-
prius quoq;

D E
T E M P E R A N T I A .

T H E S I S I .

Virtutum esse aliquas circa passiones, quorum objecta respiciunt & pertinent ad corporalem vitam ex praedictis non potest esse obscurum, nisi hac obscurum sit, quod non eodem modo contingat. Ita objecta hac respiciunt interimentia vitam, & ea sunt Fortitudo, de qua praecedenti dicitur: restat virtus qua objecta respicit conservantia vitam, qua est Temperantia.

2. De qua non immerito post fortitudinem agitur: quemadmodum n. in civitatis alicujus oppugnatione, defensioneq; non satis est hostem à muro repellere si proditores intra munita, recedant: ita in virtutis cultu satis non est vim novisse Fortitudinis, qua externum vincamus hostem, nisi Temperantia quoq; vim perspectam habeamus, qua superare internum hostem & mentem à malis effectibus, qui à voluptatum blandimentis oboriuntur tueri queamus.

3. Liberanda a. prius est ab Æquivocatis his, antequam determinetur: primò n. sumitur Temperantia generalissimè praecedente seu affectione animalium, de qua autor n. c. 2. l. 1 2. generaliter, tamen ut homini competens omnes complexu suo contineat virtutes. ibid. 3. hic propria est, & specialis.

4. Hac est Virtus moralis mediocritatem servans in voluptatibus corporis, quæ gultu & tactu percipiuntur, ut determinatum est à Philosopho c. 13.

5. Temperantia à temperando nomen accepit, quod voluptates:

ptates temperet & refranet, Σοφροσύνη: philosopho dicitur q.
σωφροσύνη φέρει conservans mentem, quo Cic. Tusc. quest. res-
xisse videtur, dum scribit, frugalitatis esse proprium motus animi
appetentes regere, & sedare. semperq, adversantem libidini mo-
deratam in omni reservare constantiam.

6. Objectum Temperantia vel est per se, vel per accidens,
per se est voluptas inde dicta, quod id maximè velimus, quo de-
lectamur, cujus def. vid. apud. Scal. ex. 299. f. 2.

7. Est autem voluptas vel animi vel corporis. De hac
autem non de illa nobis instituta Νομοθεσία est; siquidem ex vo-
luntate animi, qua 1. in honoribus & doctrina consistit jam ra-
tum & tritum est, neminè dici Temperantem, licet videatur ita.
2. in conversatione & colloquio, quippe ex quibus voluptatem
multi percipiunt, qui dicuntur potius garruli & nugatores, quam
intemperantes. 3. in acquisitione opum & prosperitate amicorum
Sed nec hi dicuntur temperantes, sed frugales aut avari.

8. Cernitur igitur Temperantia in voluptatibus corporis,
qua ex quaque percipitur sensibus, ex quibus tum visus, auditus,
olfactus non sunt objecta hujus per se, sed per accidens, quatenus
scilicet excitant in nobis pravum & inordinatum appetitum ea-
rum rerum quas videmus, audimus, olfacimus, &c. E contra
verò tactus & Gustus. quod latè probando Philosophus c. 13.
persequitur.

9. Ex gustu proveniens pertinet ad nutrientem animæ
voluptatem: sunt enim voluptates sensuum, & in primis gustus
propter animi perfectionem: Ex tactu ad generantem, qua est
delectatio, quam ciet.

10. Ha sunt communes & propria. Communes & natu-
rales sunt, quas omnibus hominibus & animantibus natura in-
didit. Propria & accersita sunt, quibus quisq, privatim delecta-
tur. Alij enim alijs minus magisq, capiuntur.

11. Ha magis refractaria sunt, minusq, cobiberi possunt,
quam

quam naturales. In his igitur Temperantia maximè versatur, nam virtus est difficillima.

12. Per accidens objectum Temperantia est dolor, non animi sed corporis non visus, non auditus, sed gustus & tactus. In his enim versatur Temperantia, quatenus ex rerum jucundarum privatione nascuntur.

13. Extrema seu disparata sunt in nimio ἀκολασία (deducto nomine ἀκολασία, quod est punio, coerceo, mutuato vocabulo, ut vult Aristoteles in fin. l. 3. à pueris matè educatis, quorum petulantia non est castigata) intemperantia, virium, quocirca delectum quævis voluptates nulla habita ratione honestatis immoderatè expetuntur.

14. Quapropter (verba Philosophi sunt d. l.) mediocres cupiditates esse oportet, ac paucas, rationiq; minimè adversantes. Atq; id quod tale est, obediens, ac castigatum, temperatumq; appellamus.

15. In defectu, si aliquis est, tamen valdè rara, sit tamen Stupiditas qua planè voluptates etiam honestas, imò homini à Deo ad vitam ipsam tuendam insitas & concessas respuit & planè nullis voluptatibus afficitur ἀναστροφή id est, sensuum destitutio, hoc vitio laborans dicitur ἀναστροφή.

16. Breviter quoq; de speciebus videndum nobis est, quia a. n. est in his prolixior.

17. Species enim temperantia sunt Sobrietas, Temperantia gustus, qua cibi & potus tantum capit, quantum natura convenit. Si enim aliorum spectet potus, ut satis sobriè Scal. ex 229. f. 2. quàm ad liquescationem, attenuationem, lubricationem, delationem cibi succive suâ naturâ crassioris, ex suis exit finibus, neq; amplius est voluptas.

18. Ita species que prius recta erat, distorquetur, ac depravatur iterum Scal. d. l.

19. Hinc in excessu opponitur Bibacitas, quam consequitur.

ur Ebrietas, Sagitt. l. 2. ex. etb. ἀγω, 10. De hujus vel infinite
malis, quæ reſent medici, noſtrum dicere jam non eſt prolixius,
eorum interim ſcholam conſulendam ſuademus.

20. Hujus in defectu, quod dolendum, vitium in Germa-
nia rarum eſt: ubi qui in defectu minus quam æquum eſt, hiſce
voluptatibus letentur, pauci admodum inveniuntur.

21. CASTITAS eſt temperantia tactus, quæ contra
flamas mentem ſervat, integram carnem corruptam. Et hæc eſt
Amor ſeu voluptas propter ſpeciei conſervationem, Vid. Scal. ex.
d. & ſ. ubi & differentiam inculcat non obſcuram inter eam Ve-
nerem, quæ liberos querit, & quæ neſcio quid cœni abligurit ani-
mo, ut loquitur ipſe ibid. Illa verò eſt ex caſto amore, qui eſt af-
fectus unionis. quo de latius Sagitt. d. l.

22. Et quamvis Cicero 2. de Invent. plures faciat Tempe-
rantia ſpecies, ut Continentiam, Clementiam, Modèſtiam, ſic tamen
ſumpto Temperantia vocabulo latius: Alij item, qui alias ſpecies
huc referunt. Abſtinentiam, Pudicitiam, Caſtitem & Virginita-
tem, quorum è numero & a. n. Nos tamen has omnes ad ſobrie-
tatem & Caſtitem revocari poſſe ſine abſurditate, ſtatuumus,
excepta Clementia & Modèſtia ex ſententia Ciceronis, quas aliò
perſtinere putamus.

Ταύτ' οὖν ἡμῖν εἰρηδα περὶ σωφροσύνης.

QVÆSTIONES.

Utrum in Appetitu ſenſitivo aliquæ virtu-
tes inſint?

Controverſia extitit inter Scotum & Thomam, Scotiſtas &
Thomiſtas. Neq; tamen ut rectè monet Scotus de omni virtute
moralis, ſed de ſola Fortitudine & Temperantia quaſtio eſt. Utri-
uſq; ſententia primum ſtatim proponemus, ſubjuncturi quid de
ſolare tenendum. Scotus volebat, & Scotiſta Fortitudinem,

B. 2.

&

Et Temperantiam, ut propriè ac simpliciter virtutes morales sunt, residere in voluntate. 2. Dari in appetitu quidem tam irascibili quam concupiscibili aliquos habitus, quibus circa fortitudinis Et Temperantia materiam rectè afficiantur, qui tamen habitus ad virtutis dignitatem non pertingant, quam sententiam Scoti propositam nobis reliquerunt Conn. disp. 7. Eth. q. 5. a. 1. Thoma v. Et Thomistarum hac fuit, Fortitudinem Et Temperantiam non inherere in voluntate, sed in appetitu sensitivo. Argumenta utriusq; sequuntur. Scotus ita rationabatur ex definitione virtut. mor. Virtutes morales in sunt in ea potentia, ad quam pertinet electio Et libertas, vi definitionis. Atqui Electio est actus voluntatis, non appetitus sensitivi. Et voluntatis actiones propriè Et simpliciter liberae sunt, non a. qua ob appetitu sensitivo exercentur. Igitur virtutes morales non in appetitu, sed voluntate herent. 2. Ab Electionis subjecto, quod consistit in voluntate: Non n. negari potest, inquit, nos à voluntate dicere actus circa materiam temperantia Et fortitudinis Et cum moderatum cibum eligimus, cum etiam repugnante appetitu constanter dolores perferimus, Et pericula adimus. Ergò per ejusmodi actus gignuntur in voluntate habitus fortitudinis Et temperantia. 3. Ab imperfectione. Voluntas eget harum virtutum habitibus: sed tamen potest eos suis actibus comparare. E. insint voluntati necesse est. Alterum pronunciatum Scotus ex eo ostendebat, quia ad cohibendas effrenatas appetitiones utriusq; appetitus, ne rationem turbent; voluntatemq; ad se trahant opus esse habitibus, qui in utroq; appetitu insint, Et ejusdem actibus comparentur: At quod ij nequaquam rationem obtineant perfecta virtutis, jam ex predictis liquet. E contra Thomas: Fortitudinem Et Temperantiam non in voluntate, sed in appetitu sensitivo herere, nullam dicens, potentiam indigere aliqua qualitate, qua inclinet ad id, ad quod suoapte ingenio propensa est: quomodo se habet voluntas tum ad bonum in commune, tum ad quodlibet particulare bonum, cujusmodi est omne

omne bonum rationis, quod est ordinis naturalis, & proprium
 tali supposito, eidem commensuratum. Cum igitur rationis bonum
 quod cernitur in cohibendis passionibus appetitus sensitivi, sit bo-
 num quoddam ordinis naturalis, expetenti proprium, nec ejus
 vires excedens, sit ut voluntas non egeat habitu, quo in tale bo-
 num feratur, egeat tamen appetitus sensitivus, qui ex sua natura
 non tendit in bonum rationis, utpote illius mensuram & captum
 ex superans, sed in bonum delectabile. Hanc sententiam, quia
 magis Aristotelica & Peripatetica, nos cum Thoma defendemus,
 & ad argumenta Scoti & sectatorum respondemus I. Licet Ele-
 ctio & libertas prius perfectius quae voluntati, quam appetitui con-
 veniant, tamen suo etiam modo cadere in actus appetitus sen-
 sitivi, quatenus movetur à voluntate, & ei civili obsequio pareat
 idque sat esse, ut ejus habitus electivus nuncupetur. Neque per ejus-
 modi actus gignuntur in voluntate Temperantia & Fortitudo,
 quippe cum voluptas ijs habitibus non egeat. Et ostendit in bono ra-
 tionis contra insurgentes passionum impetus tuendo, amplecten-
 doque difficultatem sentiamus, eam tamen difficultatem non ex ipsa
 voluntate, sed ex ipso appetitu sensitivo provenire, ad quam pro-
 pulsandam sat est, operam beneficiorum virtutum certe disponi ac-
 miitigari Vide latius Conn. d. l. Nos quarimus ulterius.

II.

Num Fortitudo sit molesta ?

Ubique parti astipulantur rationes. Pro parte agente stet ar-
 gumentum ab objecto ejus petitur, quod verferet secundum for-
 midabilia, & doloris plena, imò mortem ipsam omnium rerum hor-
 ribilem Arist. 3. Eth. c. 8.

Pro negante, à generis proprio seu sine: Omnis virtus est
 bonum laudabile & jucundum: Voluptas enim animi est indivi-
 duus virtutis comes. Atqui fortitudo est virtus, E. 2. A.
 causa.

causam naturali. Ad quod omnes naturaliter incitantur, & ducuntur, illud nequit esse molestum. Atqui ad fortitudinem veram omnes naturaliter incitantur. Ergo, Vel detur unus hominum, non expetens pacem & defensionem patrie.

Pro conciliatione: dist. inter objectum & finem. Hujus respectu, Fortitudo est voluptatis plena, & vincit acrimoniam istam longè gravissimam, quod probatur posterioris sententiae argumentis. Ratione verò objecti ita est, ut prioris sententiae firmamenta contendebant. Quod ergò videmus, in agrotis & vulneratis gravissima saepe vulnera ferre haut molestè spe scilicet sanitatis! & quod gladiatoribus accidit, molestias saepe plagas spectantur victoriae, honoris, & applausus causa pati, idem accidit viro forti.

III.

An lachrymari liceat viro forti?

ὄψιμα enim est cerebri non usq; ad eò sani, virum fortem instar Marpeseae caulis esse, quae nullis affectibus omninò tangitur; Quare si non dedecent affectus naturales virum fortem. Ergò quidni illis angatur? At non dedecent; aut enim id fieret vel respectu fortis, quae fortis est, aut hominis, quae homo. At neutrum est. Ergò. Non quia homo, quia quod natura insitum ἀπὸ δῶς, dedecere non potest, Sagit. de fort. ita enim pugnant cum viro forti naturales commiserationes & συμπάθεια; At non pugnant, quia in eodem subjecto stare possunt simul. 2. Si hoc & similia essent simpliciter mala in Christum cadere non possent: At cadunt Luc. 19. v. 41. Ergo. Quin potius cum lachrymat quando & quomodo decet, tantò magis Heroica natura quod dignum est, facit: lachryma quippe signum sunt & indicium naturae bonitatis & σοφῆς vehementioris, significantq; cum animi magnitudine & generositate conjunctas affectiones & misericordiam

cordiam Gocl. disp. phys. l. 6. th. 31. Quâ & de causa soli homini ad testandum animi internam affectionem sunt concessa. At contra: Virum fortem esse intrepidum, infractum animo, non muliebri praditum, non uxorium; non desperabundum, sed talem qualis illius erat, cujus hæc verba

Tunc cede malis, sed contra audentior ito.

Breviter. Dist. inter commiserationem, indignationem, aut desperationem. Illam dicimus humanam, & Heroicam, hæc vero desperationis nota minimè fallaces sunt.

IV.

An fortes sint dicendi, qui sibi ipsis manus inferunt?

Probari posse videtur 1. ex sacris. Nam de Razia 2. Macch. 14. legitur mortem oppetere maluisse, quam vitam malis gravioribus expositam: Quo & exemplum Samsonis refertur Judic. 16. v. 30. 2. Exemplis Ethnicis, qui visi, aut ita videri saltem volebant fortes ut constat exemplo Zenonis, Cleantis, Anaxagora, Lucretia, Catonis, Scipionis &c. 3. testimonio Ciceronis. Ubi non sis, agentis, qui fueris, non est quod velis vivere. Sed non ita. Quia pugnat cum scriptura, & expressè contra 5. decalogi verbum. 1. quia prohibemur interficere proximum. Ergo multo magis nos ipsos, ita caritas à nobis incipere dicitur, & nemo carnem suam odio habet Eph. 5, v. 29. 3. non respicit honestatem, sed apparentem utilitatem, siquidem apparet illi mors præ alio malo minus malum. Hanc in rem fertur illud imprimis Hieron. non recipit Dominus animas, quæ invito Domino ex corporibus exierunt. Ad 1. ergo Respondemus ad exemplum Razia: librum istum esse Apocryphum; & si vel maximè non esset, distinguendum esset inter id quo ponitur narrativè, & assertivè; narrativè hic ponitur, sed non subjungitur probatio vel assertio. Ad exemplum Samsonis, illud

C

lud

lud esse singulare, & factum Heroicum: qua Responsio Ca-
none Theologico vel maxime stabilitur. Heroica talia non esse te-
mere sequenda. Ad Ethnicorum exempla quod attinet, rectè ne
fecerint nec ne Aristoteles edocebit 3. Eth. c. II. ἴδ' ἀπονήσκει
Φεύγοντα πένια, ἢ ἐρωτα, ἢ τὸ λυπηρὸν, καὶ ἀνδρείς, ἀλλὰ μάλ-
λον δαλῆ. Nam (ut subjicit) laboriosa fugere, nec quia hone-
stum est id facere, sed ne malum habeas, mollitia est. videantur
D. Chemnit. & alij: Nos ulterius quaramus.

V.

Martyrium num vera esse possit species for-
 titudinis Ethicæ, & num fortiores sint S. DEi Mar-
 tyres, illis in pugna belli fortiter occum-
 bentibus?

nullum genium sine Marte triumphii

Commune habet proverbium: Martyres ergo S. DEi quis
 verè fortes negabit, imò fortiores etiam illis, qui in bello fortiter
 pugnando occumbunt? Unde fortitudinem illorum propriè di-
 ctam non analogicè dicimus. An verò sit ejusdem speciei cum il-
 lis, de qua queritur in Ethicis, hoc est, quod negamus sequenti-
 bus fundamentis 1. Quoniam nostrates Theologi calicem (de
 cujus vocis significatione multiplici non dicemus nos, quod alias
 satis accurata censura & pensitatione preceptor noster, Cl. Dn.
 D. Affelmann, super Ps. præsinit) hunc martyrum referunt ad
 calicem Christi secundum, cum in scriptura locis communiter vo-
 cetur calix DEi, & hoc ob triplicem causam 1. quia singulare do-
 num DEi Martyrium. 2. Quia quod membrum pijs contingit,
 illud sibi ipsi factum fuisse asserit: sic Act. 9. ad Paulum perse-
 quentem Ecclesiam Christi & Christianos, quid me, agebat, per-
 sequeris. 3. Quia martyrium subeuntes hujus calicis Dominici,
 hanc virtutem acceperunt, t. ibid. D. A.

Proba:

11. Probari potest etiam exinde, quod non minus hic calix nostris viribus acquiratur, quam ipsa justitia: Ubi tamen constat morum externorum voluntatem & intellectum causam esse proximam: hinc illud Philosophi 3. Eth. c. 7. facultatem principiorum habituum in nobis esse: At ubi ubi principium illud martyrij? nusquam certe. Plura brevitatis ergo omittimus, etiam contrariorum forte argumentorū excussionem ad disputationis examen reservaturi. Ad alterum quoque quasi nostri membrum sese jam mens nostra vertat necesse est: Martyres etiam s. fortiores illis esse in bello fortiter pugnando occumbentibus; cujus talis esto ratiocinatio: si in bello via reliqua esse potest licet tantum quoad spem, in Martyrio v. omnis liberationis spes erepta sit, sequitur invictè Martyres fortiores in bello occumbentibus: At verum est prius ergo. 2. Ubi est major cruciatus & diuturnior, ibi major etiam fortitudo: At in Martyrio cruciatus est major & diuturnior. E. in bello minor est fortitudo, quam in Martyrio. Demum, cum omnis in Martyrij supplicio erepta sit vindicta! in bello verò occumbentibus opponendi sibi mortem inferentibus potestas sit, sequitur iterum martyrium superare fortitudine belli pugnam; ita Martyres acerbissimis subijciuntur doloribus & torturis immanibus, quorum tamen victoria in celo est, non in mundi premio aut lucro.

VI.

An Christianus Magistratus bona conscientia possit gerere bella?

Rectè Agesilaus dixit: si omnes homines essent justis fortitudine haut opus esse; quid si nos ita, si omnes homines justis essent, bello haut ullo opus esse. At maximum hominum partem quovis angue pestilentiore esse rectè Scaliger. ex 33. s. 1. Sed nec placeat nunc etiam in hominis inhumanitatem declamare, disse-

differtendum ergò. Presens quæsitum quod attinet imus affirmatum legitime id à Magistratu Christiano fieri posse & pace conscientia, quamvis olim periculosissime de proposita questione sit disputatū, quod ad lectionem Chemnitianam remitemus jam. Ex V. T. plura possent produci exempla pro nostra sententia, sed ne apud adversarios videamur principium petere ex N. T. prius (de eo enim illi homines litigant) probabimus, postea tamen ex V. idem probabimus. Ex N. ergò T. ita probatum damus: Si militiam, bellatores, centuriones, belliduces, militum stipendia Christus ipse non modo tolerat, verum illis ipsis benefacit opitulando, succurrendo sanando eorum clientes 1. Cor. 9. Matt. 8. Act. 10. Ergò bellum simpliciter improbari non potest. (Stante hætenus recto talo Canone Logico, posito uno Conjugatorum, ponitur & alterum.) 2. Si religio defendenda Christianis, si pro Christo & patria dimicandum omnibus, utiq; & media, quibus omnino eaperantur, arripienda; hætenus enim inconcussum, qui vult finem, media velit necesse est. Prius quis negabit? sic enim acta populi Israëlitici οφθαλμοφανώς ostendunt. Posterius ergò quis impugnabit? Bellum ergò qua bellum est in hoc quidem humani generis statu per se malum non est, ac proinde etiam Christianos non dedecet, sed injustè susceptum, injustè gestum. Proinde etiam disting. inter bella offensiva & defensiva: Illa sunt haut necessaria quibus subditi in honestè & iniquè premuntur, principes & subditi libertate privantur. Horum igitur bellorum autores dabunt tandem DEO gravissimas penas. Hac verò sunt, que geruntur pro salute patria & subditorum, ut hi ab injurijs liberentur, & libertas defendatur. Sunt igitur non solum concessa, sed & necessaria. Argumenta que excipipi possunt, cum Deo in conflictu ipso diffabuntur. Et quid multis, an non DEUS ipse multa bella gerenda suscipiendaq; præcepit, eis interfuit, & ordinavit? Sic Jos. c. 1. Judic. 6. 11. 13. Et tamen DEUS justus est, non faciens iniquitatem Sep. 3. v. 1. Quid ad.

ad hac a. adversarij? os eorum impurum ita blasphemaz, hac a.
 Et a patrum, simili modo ac polygamia à DEo permiffa: at quare
 frigide! cum non permiffa legantur nude, verum mandata, præ-
 cepta injuncta quod ex antè: allatis jam nobis conftitit, quod fecus
 est de polygamea, apage jam cum commento, nugamento: hæte-
 nus enim quod mandatum habet, permiffionem nudum excludit.
 Demum, quid fi concludamus ita: Quicquid DEus in V. T. præ-
 cipit, & in N. T. non improbat, sed quo sæpè sp. s. utitur ad docen-
 dum, non est permiffio nuda sed potius fit approbatio. Et hoc
 est, quod jam probatum fuit. Hoc a. latius deducere noftri non
 est instituti; Et quid præterea Origeniftico, Marcionitico, Ana-
 baptiftico, & Photinianorum novellorum ingenio fit opponen-
 dum & refpondendum, Videantur noftrates Theologi, D. Chemn.
 p. m. vid. unà Dn. D. Affelmann. in diff. refolut. triad. verb. è
 feptem test. Chrifti in cruce th. 26. alij item viri longè clariffimi,
 nobis fufficiat quæftionem à limine hac vice falutaffe.

VII.

Quid Temperanti faciendum à Magnatibus
 invitato, fi ad potandum cogatur?

Ebrietas vel est saturitatis, vel temulentia & ingurgita-
 tionum. De illa paffim in doctrina Evangelica, de hac Demofthe-
 nes Philocrati & Æfchini Philippum laudantibus strenuè bibe-
 rem, dixit, idem & fpongia facere poteft. En strenuum bibacem
 tantus sapiens quam defpiciat? fcilicet ne dignatus quidem brutis
 animalibus, que hac in parte meliori nota commédatur, sed fpongia:
 fanè res vilis, at viliores tales homines. Plato juffit, ut difcipuli
 ebrj in speculo fe fe contemplantur: Ariftippus itè jaçtanti, quod
 multum biberet, nec tamen inebriaretur, quid, inquit, magni nar-
 ras, cum idem quoq; faciat mulus. Tales noftro (prob pudor, prob
 dolor.) referuati feculo quoq; inveniuntur Marci bibuli bacchi-
 tantes.

tantes, qui suo vitio satuari possunt non tantum, quin etiam
hujus insuper artis ignaros contemnunt, irrident, ita haec bractea-
ta invaluit parasitatio ut cum Scal. alicubi, loquar. At longè ali-
ter antiquitas, quae Graecorum ebrietatem falce virtutum amputa-
bat. Sed quò progredior, redeundum est quo inceperam. Scilicet
questioni iusta persolvamus: non ergò incommode responsi loco il-
lud Socratis de convivis, quos ad se vocabat, dari potest. Si boni
sunt, dixit, satis apparatus, sin mali, plusquam satis. Eundem in-
modum si boni sunt, qui te invitant, non te cogent, ut cum detri-
mento natura potes; sin mali, non est quod eos offendas. Addi-
mus, si noveris ante eorum ingenia abstinuisse, quam ad fuisse
satiis.

VIII.

An sit dicendus sobrius qui nunquam ho- institis interest convivij?

Hoc nomine plures inveniri quis neget: Age, an sobrii hi
possunt dici? Negamus his rationibus 1. Homo est animal poli-
ticum inquit Aristoteles 1. polit. c. 2. Ergò honesta non debet evi-
tare. 2. Homo est articulato sermone prae datus. Abhorre ergò
non debet honestis conversationibus, quippe cujus in his tantum
usus est. Deniq; S. S. scriptura invitatione, & quod imprimis
fertur ipsius Christi exemplo Ioh. 2. & c. Addendum v. existi-
mamus cum D. G. finem honestarum convocationum esse volup-
tatem animi, & non corporis, virium recreationem, & non in-
gurgitationem, & proinde excessum omninò esse fugiendum.
ad ejusmodi convocationes respexisse videtur Senec. l. 2. epist. 15.
t. B. dandum videlicet esse intervallum aliquod animo, non ut
resolvatur, sed ut magis acuatur. Et hic
questionum finis esto.

ΠΑ

ΠΑΡΕΡΓΑ.

1. An Angelis competat habitus fortitudinis? *N.*
2. An fortitudo sit praestantior justitia? *N.*
3. An voluptas de omnibus voluptatibus possit predicari univoce? *N.*
4. An coacta voluntas sit voluntas? ἀπλῶς certè acceptum, falsum est.
5. An in mulieres cadant virtutes? *A.*
6. An qui mulieres defendere conetur non esse homines, sint Sophista? *A.*
7. An substantia recipiat magis & minus? *N.*
8. An convivium in Rep. ferenda? *D.*
9. An in causis detur circulus? *A.*

Libertatis

1. natura cuiuslibet operis in se habet virtutem suam...
 2. ...
 3. Beneficium alii non impedit honorem... **Artium**...
 4. ...
 5. An impudicus sit... *A.* Non est esse omne opus...

Artium & linguarum Cultura Ornatissi-
mo Juveni, Dn.

CHRISTIANO CORFINIO

Rostochiensis, amico suo & Contubernali Cha-
rissimo colendoq;.

Sic allusive

Ἀραγάμυρα Ἰεῖος

Christianus Corfinius Rostochiensis Me-
gapolitanus.

Scis, ini, virtutis carpito flores: Hic sane
magnus honos.

Delicias video cupidâ te mente petentem,
Pulchros te flores carpere velle refers!

En tibi Musarum campus patet atq; Rosarum

Rostochi, egregiè cultus uterq; jacet

Floribus Hic nitidis extrorsum corpus adornat;

Artibus Ille animum condecorare valet.

Nè te deliciae capiant & vana voluptas;

Seria virtutum sit tibi cura rogo.

Scis ubi campus, ini, virtutis carpito flores;

Hic sanè magnus non periturus honos.

Floribus his scateas, sis Corbulus hisce refertus,

En tibi CORFINII nomen & omen erit.

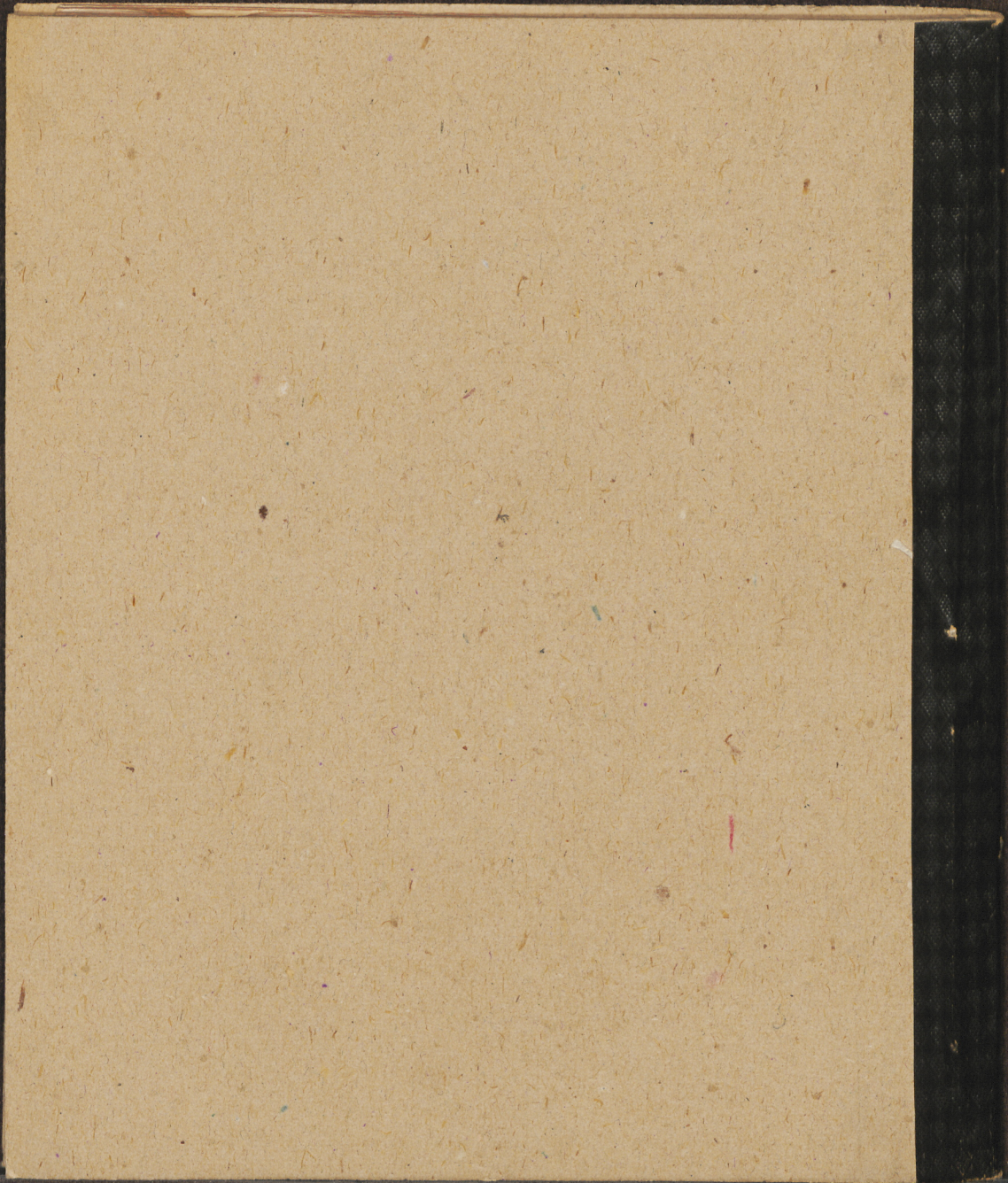
Sic decus es Patriæ; sic spes animosa Parentum;

Magnaq; sic Generis fama futura tui.

Gratulabundus

JOHANNES VETTERUS à
Spänthausen VVest.

1696

ad hac a. adversarij? os eorum impurum ita b
Et a patrum. simili modo ac polygamia à DEO p
frigidè! cum non permissa lgantur nude, veru
cepta injuncta quod ex antè. allatis jam nobis co
est de polygamea, apage jam cum commento, nu
nus enim quod mandatum habet, permissionem
Demum, quid si concludamus ita: Quicquid D
cipit, & in N. T. non improbat, sed quo sapè sp. s.
dum, non est permissio nuda sed potius sit ap
est, quod jam probatum fuit. Hoc a. latius de
est instituti; Et quid præterea Origenistico, M
baptistico, & Photinianorum novellorum ing
dum & respondendum, Videantur nostrates Th
p. m. vid: unà Dn. D. Affelmann. in disp. resol
septem test. Christi in cruce tb. 26. alij item vi
nobis sufficiat questionem à limine hac vice sal

VII.

Quid Temperanti faciendum à invitato, si ad potandum coga

Ebrietas vel est saturitatis, vel temulen
sionum. De illa passim in doctrina Evangelica,
nes Philocrati & Æschimi Philippum laudanti
tem, dixit, idem & spongia facere potest. En s
tantus sapiens quam despiciat? scilicet ne digna
animalibus, que hac in parte meliori nota comm
sanè res vilis, at viliores tales homines. Plato
ebrij in speculo sese contemplarentur. Aristippus
multum biberet, nec tamen inebriaretur, quid, iz
ras, cum idem quoq; faciat mulus. Tales nostro
dolor.) reservati seculo quoq; inveniuntur M

C. 3.

